

De furore van de Moderne Vrouw

De recente kapitalistische blitzkrieg in India betekende ook het begin van een stedelijke gender-revolutie. Een revolutie op kleine schaal en voor een beperkte laag van de Indiase bevolking, maar desalniettemin een ommekeer in het denken over vrouwen. Televisie-shows, glossies en ook de grote dagbladen bogen zich over het verschijnsel van de moderne vrouw en het lijkt erop dat zij voorlopig nog niet uitgepraat zijn.

De discussie over deze nieuwe vrouwelijkheid brengt een ander hot issue, te weten sati (weduwe-verbranding), in herinnering waarin modern en traditionalisten hun meningsverschil eveneens over het hoofd van vrouwen uitvochten.

Het afgelopen jaar publiceerden 'The Times of India' en de 'Hindustan Times' bijna om de dag een artikel gewijd aan de veranderende opvattingen over de rol van mannen en vrouwen. Naast de overbekende beelden van de dorpsvrouwen en de traditioneel ingestelde schoondochters die gebukt gaan onder de tirannie van hun echtgenoot, schoonmoeder en andere patriarchale machthebbers, is er nu een nieuw vrouwbeeld in de maak. Deze Nieuwe Vrouw is de moderne vrouw van de jaren negentig. Een vrouw die zeer zelfbewust carrière maakt in spijkerbroek en niet te verlegen is om over seks te praten. Hindi-movie heldin Manisha Koyala, bijvoorbeeld, praat zonder blozen met

filmblad 'Movies' over haar promiscue liefdesleven. De normen en waarden die vrouwen van oudsher geremd en kuis houden, zijn niet langer de hare: "Ik voel me redelijk vrij. Ik kan op een man afstappen en hem mee uit vragen als ik me fysiek tot hem aangetrokken voel".

Tupperware feestjes

Het nieuwe elan, dat tot nog toe vooral een media-constructie lijkt, roept natuurlijk afwijzende reacties op. Vooral de veranderende seksuele mores zorgen voor consternatie. Hoewel tegenwoordig middenklasse moeders schijnbaar over het zoveelste nieuwe vriendje van hun dochter opscheppen tijdens Tupperware-achtige feestjes, laten ook bezorgde ouders van zich horen. De ontstemde geluiden komen, zoals te verwachten valt, uit conservatieve hindoeïstische hoek.

Maar ook feministen en marxistisch georiënteerde activisten zien de nieuwe ontwikkelingen met lede ogen aan. De zogenaamde vrijheid die jonge vrouwen zich nu permitteren, is slechts een schijnvrijheid en ontnemt hen een geleidelijke seksuele ontwikkeling, een "gentle blossoming out", zoals een sociaal werkster uit New Delhi het in de 'Saturday Times' verwoordde. De opmars van MTV en het feit dat seksualiteit onverhuld in diverse media aan bod komt, moet uiteindelijk wel leiden tot de dege-

neratie van de jeugd, vrezen critici. Desondanks lijkt de 'Nieuwe Vrouwelijkheid' niet te stuiten. Tenminste, wanneer men de kranten erop na slaat. Magedelijkheid is passé en de traditionele *good girls* zullen het veld moeten ruimen voor de moderne *gutsy girls*.

Anorexia

Door de moderniseringsmissie van Engelstalige media en reclame-makers in India, begint bovendien het westerse schoonheidsideaal aan populariteit te winnen. De westerse vrouw gaat al lang gebukt onder de onmogelijke verwachtingen die de schoonheidsmythe bij haar oproept, maar nu dreigt ook de Indiase mollige schone haar beste tijd gehad te hebben. Anorectische foto-modellen met kindermaatjes en kindergezichten worden de Nieuwe Vrouw als ideaal voorgesteld. Kleine ad-

USE

Ultra Slim Fast CAPSULES

► Ayurvedic Preparation.
► No side effect.

K.V.HEALTH CARE PRODUCTS LTD.
ANDHERI (W) BOMBAY-400 058
(ENSURE CARE OF YOUR HEALTH)

DELHI DISTRIBUTORS: HARYANA MEDICAL HALL PH. 223 7111, VISHVA MODERN MEDICOS PH. 681 03 & V. MARKET PH. 660091 & P. AGENCIES PH. 5124 SWAT TRADERS PH. 23460 SINGHAL & CO. PH. 232000 NEELAM COSMETICS PH. 220047
NAVEEN AYURVEDIC STORE PH. 366545

Dagbladadvertentie

vertenties voor *soft laser anti-*

rimpel behandelingen en ayurvedische *Slim Fast* capsules verschijnen regelmatig in de stedelijke dagbladen. De *Slim Fast* vrouw past vooralsnog slechts met enige moeite in haar strakke jeans. Maar graatmagere modellen zullen over niet al te lange tijd eerder regel dan uitzondering zijn. De eerste gevallen van anorexia werden vorig jaar gesignaleerd. Volgens journaliste Neelam Matthews lijdt nu één op de tien vrouwen in de vier grote steden van India aan anorexia. Matthews ziet idolen als Cindy Crawford en de dunne dj's van MTV als de dragers van de nieuwe, populaire cultuur die het ideaalbeeld van jonge Indiase vrouwen ingrijpend veranderen. Ook zij beschouwt de economische hervormingen en daarbij komende westerse culturele invloed, als bepalend voor de recente ontwikkelingen.

Feministen |

Diverse feministen verzetten zich tegen dit moderne vrouwbeeld, ook al wordt dit beeld door de media juist aan de invloed van de vrouwenbeweging toegeschreven. Bevrijding, jazeker, maar niet op deze manier, is een veel gehoorde feministische reactie. De Nieuwe Vrouw die ons vanuit tijdschriften, kranten en in reclames en films, zo vrij en verleidelijk toelacht, is een bevestiging van stereotiepe beelden. In feite is het een weinig emanciperend vrouwbeeld, laat staan feministisch. De Indiase feministe Rajeswari Sunder Rajan waarschuwt er bovendien voor dat de incorporatie van feministische idealen in bijvoorbeeld reclame-

boodschappen, de angel uit feministische maatschappijkritiek haalt. Het draagt zeker niet bij aan wezenlijke sociale en politieke participatie door vrouwen. Een ander punt van kritiek is dat het nieuwe beeld gestoeld is op westerse, door consumentisme ingegeven, ideaalbeelden. Zelfs feministen waarschuwen tegen de teloorgang van traditionele Indiase cultuur.

Westerse elite |

Laat hier, misschien ten overvloede, nogmaals gezegd zijn dat dit een verhaal is dat alleen op een selecte groep van stedelijke, middenklasse vrouwen van toepassing is. Bovendien gaat het om een beeld dat grotendeels bepaald is door de media. Een dergelijk rolmodel is niet uit het niets ontstaan en in de grote

draait om de aloude tegenstelling tussen traditie en moderniteit. De economische hervormingen voeren sociale hervormingen in hun kielzog mee en daardoor laait het debat over de relatieve waarde van Indiase en westerse cultuur weer op. Krantelezers, journalisten en wetenschappers, buigen zich over de vraag of de Indiase traditie verloren zal gaan nu westerse populaire cultuur een nieuwe generatie Indiërs in haar ban dreigt te krijgen. Sommigen dichten emancipatoire idealen een westers karakter toe en ervaren dit als positief. Anderen voorzien cultuurloosheid en ontworteling wanneer de huidige ontwikkelingen zich voortzetten en waarschuwen voor het einde der tijden.

Patstelling |

De door de Nieuwe Vrouw aan-

"Will he tickle my toes till I explode with pleasure?"

wrapped around my slender body, swelling
hinges down my spine. A slow fire spread its
glow. Why am I here should he keep me
waiting? Was he down by the spa, helping
turtles cover their tracks? Was he up on the
mountains, gazing at stars with those wonderful
eyes? Or was he sitting in a pub, drinking,
drawing caricatures of his business friends?
As my heartbeats increased pace, my whole
body trembled with desire. Would he greet me
with a kiss, and caress me with those magic
hands? Would he do away with dinner and carry
me off to fantasy land? Or will he tickle my toes
till I cry in pain and raw delight? My god of love
keeps me waiting, poking,
creeping. Anock, Anock
"An! he's back!"

A chill winter night. "Where on earth could he
be? Good lord, the last time he was late, he
brought me a lion cub. A cool wind caressed
the curtains and my desire turned to agony.
I longed to bury my head in that burly chest.
Another gust of wind and my silk negligee
flashed across."

MOODS
CONDOMS
ACT WITH
CONFIDENCE

Condomreclame in *Filmfare* (jan. '95)

steden is het wel degelijk geïnspireerd op de verandering van het consumentengedrag van een kleine, kapitaalkrachtige elite. Veel van de discussies die voor en tegenstanders van deze ontwikkelingen momenteel voeren,

gezwengelde discussie brengt een andere discussie over traditie en moderniteit in herinnering. In het debat over *sati*, dat nu al zo'n anderhalve eeuw de intellectuele gemoederen in India verhit, is sprake van eenzelfde

patstelling waar de tegenstelling tussen traditie en moderniteit onvermijdelijk toe leidt. Dit blijkt ook uit een recente bijdrage aan dit debat door de post-moderne wetenschapster Rajeswari Sunder Rajan. Rajan leverde weliswaar met haar 'Real & Imagined Women, Gender, Culture and Postcolonialism' (1993), een nieuwe bijdrage aan de discussie, maar uiteindelijk kan ook zij de tweedeling tussen 'traditionalisten' (*indigenists*) en 'modernen' niet ontstijgen (zie: IN 97, p. 8-13). Naar haar idee moeten vrouwen niet langer alleen als slachtoffer van *sati* maar als individuele personen die wel of niet voor *sati* kiezen, beschreven worden. Haar betoog is een stellingname tegen *sati*. Traditionalisten plaatsen haar daarom in het kamp van de 'verwesterde elite' die haar culturele wortels verloochent.

Ashish Nandi |

Een ander voorbeeld van de onvruchtbare stellingnames waar deze discussie toe leidt, is de kijk op *sati* van Ashish Nandi. Nandi is een gerespecteerde wetenschapper die een revisionistische kijk op de geschiedenis van India levert; hij richt zijn aandacht vooral op de lagere klassen in India in plaats van op de gebeurtenissen van de (koloniale) elite. Wanneer hij traditie en moderniteit vanuit een revisionistische invalshoek benadert, raakt hij echter zelf plotseling verzeild in het kamp van reactionaire conservatieven. Naar zijn mening is *sati* een uiting van het traditionele geloof in zelfopoffering van de plattelandsbevolking van India. Tegenstanders van het gebruik behoren tot de sociale en economische elite die ieder contact met *village India* verloren hebben. Het beeld dat Nandi van *village India* oproept, onderscheidt zich in niets van de zoektocht van buitenlanders naar het *real India*, zegt feminis-

te Ainslie T. Embree. En het 'echte India' zien de traditionalisten (net als toeristen) nu eenmaal liever terug in het 'eenvoudige' plattelandsleven en in hindoeïstisch India, dan in het aan de moderniteit overgeleverde, seculiere leven van stedelingen.

Ram Mohun Roy |

Een dergelijke discussie, net als het debat over nieuwe vrouwelijkheid, berust voor een groot deel op aannames die in 1830 al de inzet vormde van het debat tussen de Britse kolonisten en Bengaalse hervormers enerzijds, en de Bengaalse orthodoxie anderzijds. De humanist Ram Mohun Roy schreef gedurende de negentiende eeuw diverse pamfletten tegen *sati* waarbij niet zozeer de weduwe centraal stond, als wel humanitaire hervormingen van wat hij ervoer als een 'gedegenereerd' hindoeïsme. Hij steunde in veel gevallen de Britse inspanningen voor afschaffing van het gebruik. Tegenstanders van Roy sloegen hem met Vedische teksten om de oren om het gebruik van *sati* te legitimeren. Ook toen werd traditie opgevat als een puur en zuiver hindoeïsme dat verdedigd moest worden tegen de verderfelijke invloed van westerlingen, in die tijd de Britten. Roy werd door zijn orthodoxe tijdgenoten een collaborateur genoemd en ook in de twintigste eeuw zijn er wetenschappers die Roy's pleidooi voor afschaffing van *sati* negatief beoordelen. Het feit dat de Britten, volgens revisionistische historici, slechts naar afschaffing van *sati* streefden om de Indiase barbaarsheid te onderstrepen en hun eigen beschavingsmissie te legitimeren, maakt de historische positie van Ram Mohun Roy een ongemakkelijke.

Desalniettemin worden Roy's argumenten nu te pas en te onpas weer geciteerd in het moderne debat over *sati* en het

verbazende is dat de historische context van de argumenten van Roy vergeten lijkt. Ashish Nandi argumenteert dat Roy 'eigenlijk' *sati* ook al als een koloniaal ziektebeeld ervoer en niet zozeer tegen *sati* als wel tegen de ongewenste invloeden van het kolonialisme ageerde. Anderen zijn er stellig van overtuigd dat Roy tegen *sati* en voor de emancipatie van vrouwen predikte.

Hoe het ook zij, uit bovenstaande blijkt dat visies op de constructie van vrouwelijkheid en vrouwbeelden in India veelal verzanden in polarisaties tussen traditionalisten en modernen. Deze tweedeling heeft haar wortels in het koloniale verleden. De koloniale en in reactie daarop, nationalistische constructies van een Indiase en westerse traditie, vertroebelen nog steeds de discussie. (Re)constructies van vrouwelijkheid lijdten hieronder. De hernieuwde discussie over traditionele en moderne vrouwelijkheid, aangezwengeld door het beeld van de media-genieke Nieuwe Vrouw, lijkt daarom gebaat bij een historisch perspectief om de huidige polarisaties te nuanceren.

Janet Kamphorst